

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Дрозда
Олексія Юрійовича на дисертацію Зубка Артема Олександровича
«Концептуальні засади адміністративної політики України», подану на
здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю
12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право**

Аналіз тексту дисертації, реферату та наукових публікацій, зарахованих за темою дисертації, дає підстави зробити висновок про актуальність теми, за якою виконано дисертацію, належний ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вагоме значення для науки і практики, а також про вирішення в дисертації вагомих проблем концептуалізації знань про юридичну природу адміністративної політики України.

Обрана автором дисертації тема для дослідження є дійсно дуже актуальною, стосується глибокого аналізу проблематики змісту та сутності адміністративної політики України та пошуку ефективних шляхів забезпечення її функціональності. Не заперечним є факт необхідності створення демократично керованої, підзвітної, компетентної, дієвої та результативної системи органів публічної влади України, що слугуватиме передумовою для стабільного розвитку держави й суспільства. Досягнення означеного є можливим шляхом підвищення результативності вчинених суспільно-важливих дій керівництвом держави (наслідком чого маємо відповідний стан та наявні тенденції), в якому має формуватись адміністративна політика України, що допоможе забезпечити більшу підзвітність державних інституцій та ефективніше використання ресурсів, сприятиме зміцненню суспільної довіри, а також підвищуватиме

інвестиційну привабливість України. Все це в сукупності дає змогу узагальнити, що дисертаційне дослідження проблематики концептуалізації знань про юридичну природу адміністративної політики України є надзвичайно актуальним.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації є високою. Про це свідчить наступне. Автор дисертації опрацював достатню кількість джерел – в списку використаних джерел наведені наукові праці теоретичного змісту, дослідження практиків, що свідчить, що в дисертації приділена увага як теоретичним аспектам, так і практичним аспектам досліджуваної теми. Автор дисертації уважно поставився до аналізу джерел теоретичного характеру – в дисертації представлено аналіз значної кількості таких джерел. Полемізуючи з науковцями-юристами на сторінках дисертації, автор дисертації виводив власні висновки, рекомендації, узагальнення. І тут дуже добре прослідковується вдалість вибору автором дисертації методів дослідження.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, мають вагомe загальнонаціональне значення, що підтверджується актами про впровадження результатів дисертаційного дослідження, які можуть бути використані в: науково-дослідній сфері; законотворчій діяльності; освітньому процесі.

Науковим положенням, висновкам і рекомендаціям, сформульованим у дисертації, властивий високий ступінь наукової новизни. Дисертація є першим комплексним науковим дослідженням, що концептуалізує юридичну природу адміністративної політики України через ідентифікацію основних теоретичних положень, принципів, правових норм і механізмів, які формують систему здійснення ефективної політико-адміністративної взаємодії органів влади різних рівнів під час прийняття та реалізації ними суспільно важливих державних рішень.

Заслуговує схвалення пропонована автором характеристика сутності принципу адміністративної раціоналізації в якості елемента системи

принципів адміністративної політики України, що передбачає як постійну оптимізаційну зміну нормативного забезпечення діяльності органів влади, що пов'язана з адаптуванням нормативних положень до нових викликів політико-адміністративної діяльності суб'єктів її здійснення для вдосконалення їхньої ефективності, так і систематичний моніторинг та оцінку результативності впроваджених змін з метою забезпечення функціональності державного апарату сукупно сприяючи створенню більш демократичного та відповідального врядування. Також позитивно слід відгукнутись про авторські варіації щодо переліку завдань та функцій адміністративної політики України як таких, що мають діалектичний взаємозв'язок з її метою та цілями такого схематичного вияву: мета визначає бажаний до отримання результат від її забезпеченої функціональності; цілі конкретизують завдяки чому цих результатів вдасться досягти; завдання визначають конкретні кроки, що є необхідними для її ефективного прояву; функції репрезентують її вплив на сучасний стан здійснення політико-адміністративної роботи органів влади.

Варто схвалити й узагальнення автора дисертації, що сутність принципу адміністративної раціоналізації в якості елемента системи принципів адміністративної політики України, передбачає як постійну оптимізаційну зміну нормативного забезпечення діяльності органів влади, що пов'язана з адаптуванням нормативних положень до нових викликів політико-адміністративної діяльності суб'єктів її здійснення для вдосконалення їхньої ефективності, так і систематичний моніторинг та оцінку результативності впроваджених змін з метою забезпечення функціональності державного апарату сукупно сприяючи створенню більш демократичного та відповідального врядування.

Автор дисертації дуже доречно й влучно удосконалив наукове розуміння специфіки політико-адміністративної роботи органів місцевого самоврядування тезисами, що: 1) представницький орган місцевого самоврядування концентрує у своїх межах вирішення питань організаційного

та розпорядчого характеру, забезпечує легітимність окремих рішень його виконавчих органів та загалом відповідає за визначення та контроль реалізації стратегічних напрямків розвитку територіальної громади; 2) виконавчі органи місцевого самоврядування фактично розробляють та реалізують місцеву політику, однак за попереднім погодженням його представницького органу; вони наділені можливістю самостійного розпорядження сферами їхнього відання, проте обмежені площиною підзвітності та підконтрольності представницькому органу загалом. Також схвального відгуку заслуговує обґрунтована автором дисертації позиція про склад системи внутрішніх чинників, які зумовлюють сучасну дисфункцію належного розвитку сфери розбудови державності, комплексне вирішення яких є першим та важливим кроком до впровадження адміністративної політики України, забезпечення її подальшої функціональності.

Окремо слід вказати, що автор дисертації навів достатньо аргументів стосовно пропонованих ним визначення поняття «влада». Так, ним схарактеризовано: 1) публічно-правовий дискурс інтерпретації поняття влади (як надане нормативно-законодавчими актами право конкретному суб'єкту владних повноважень на організацію та здійснення своєї компетенції, пов'язаної з плануванням, розробкою, прийняттям, впровадженням, реалізацією чи контролем за виконанням політичних або адміністративних рішень, тобто які мають юридичні наслідки індивідуалізованого або нормативного характеру); 2) ідеологічний дискурс інтерпретації поняття влади (як здатність та можливість певної системи суб'єктів здійснювати психологічний вплив на свідомість індивіда та соціальні маси через можливість формування, поширення та контролю інформації як аксіоматичної споживчої цінності населення). Ґрунтовний підхід до аналітики зазначеного категоріального апарату, розробка пропозицій по його вдосконаленню сприяє науковому осмисленню проблематики концептуалізації знань про юридичну природу адміністративної політики України.

Цікавим та новим є висновок, наведений в дисертації щодо того, що адміністративна політика України за широкого контексту репрезентує не тільки діяльність з розвитку державного буття, а й включає механізми регулювання президентсько-парламентсько-урядових, внутрішньоурядових та організаційно-самоврядних політико-адміністративних відносин, міжінституційних зв'язків загалом (у тому числі – з інститутами громадянського суспільства), забезпечуючи баланс та координацію дій владними структурами. Звужуючи її зміст приналежністю до сфери діяльності уряду та його підпорядкованих структур зазначено про доцільність ведення мови виключно про встановлення правил функціонування та розвитку внутрішньоурядових політико-адміністративних відносин, пов'язаних з процедурою вирішення суспільних проблем. Наголошено, що адміністративна політика України не має на меті зміну повноважень керівних органів влади, а є лиш інструментом для належної їхньої реалізації. Йдеться насамперед про встановлення довгострокових домовленостей, створення механізмів комунікації та процедур досягнення консенсусу. І попри те, що саме уряд відповідальний за функціональність державних політик визначено, що нехтування необхідністю забезпечення її єдності від основ до практичного прояву має ряд негативних наслідків. Цей висновок є належно науково обґрунтованим, враховуючи усю проблематику цього питання.

Варто позитивно відгукнутись й про акцентуацію автором дисертації, що на даний час спеціалісти у галузі пошуку відповіді на запитання: «як забезпечити збалансованість політичних і адміністративних складових взаємодії в державному секторі» єдині у думці, що цей процес має сприяти стабільності, прозорості та високому рівню довіри громадян до владних структур. Тому ефективність державного апарату та його здатність виконувати свої функції, як відповідна проблематика для здійснення дослідницьких пошуків, не втрачає своєї актуальності навіть зі впливом значного проміжку часу, адже сучасні реалії вимагають постійного

вдосконалення та адаптації систем управління до нових викликів. З'ясовано, що окремі аспекти забезпечення адміністративної функціональності України досить широко розкриті у працях спеціалістів у галузі державного управління, однак їхні здобутки обмежені у висвітлені питань: 1) адміністративно-правових норм, що регулюють взаємодію державних та публічних органів у ході реалізації ними адміністративної діяльності, яка передбачає наявність сформованого механізму розвитку політико-адміністративних відносин на засадах єдності та цілісності процедур прийняття і реалізації суспільно важливих державних рішень; 2) ефективності та результативності процедур здійснення означеної взаємодії та 3) її принципів функціональності.

Новими, цікавими та такими, які варто підтримати є запропоновані автором дисертації шляхи удосконалення піднятих питань. Зокрема автором запропоновано зосередитись на цифровій комунікації в публічно-правовій сфері, яка, на його думку, є ключовим інструментом сучасного державотворення, що відкриває широкі можливості для швидкого та транспарентного обміну інформацією та стимулює активну громадську участь у формуванні політики і прийнятті суспільно важливих державних рішень. Автор, не безпідставно стверджує, що цифрова комунікація сприяє ефективному урядуванню шляхом використання різноманітних цифрових інструментів для аналізу, моніторингу та реагування на потреби суспільства. Будучи важливим каналом зв'язку, вона допомагає у вирішенні складних проблем та формуванні стратегій розвитку, забезпечуючи відкритий діалог та взаєморозуміння між державою та інститутами громадянського суспільства.

Загалом у дисертації запропоновано та належним чином обґрунтовано значну кількість цікавих та актуальних висновків.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, повною мірою викладені в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. За матеріалами дисертації опубліковано 32 праці, серед яких: статті в періодичних наукових фахових виданнях

України – 12; наукові статті у наукових періодичних виданнях іноземних держав, а також тих, що індексуються міжнародними наукометричними базами Scopus та / або Web of science – 8; тези доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях – 11, та одна колективна монографія. Наведене свідчить про те, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертації належно пройшли апробацію.

Проаналізувавши за кількісними та якісними показниками наукові роботи, які були опубліковані за матеріалами дисертаційного дослідження, я можу узагальнити, що: 1) наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, повною мірою викладені в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, 2) наукові роботи, які були опубліковані, за матеріалами дисертаційного дослідження відповідають вимогам, які висуваються Наказом МОН України від 23 вересня 2019 року № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

Відсутність порушень академічної доброчесності.
Проаналізувавши зміст дисертації, можна констатувати, що автором дисертації дотримано вимоги академічної доброчесності повною мірою. Дисертація містить посилання на використані в її тексті джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень та відомостей. Надано повну інформацію про результати наукової діяльності й використані методики досліджень. У дисертації не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикацій, фальсифікацій та інших порушень академічної доброчесності.

Констатуючи, дисертація є самостійним, завершеним, комплексним науковим дослідженням, в якому повною мірою розкрита його тема, досягнута мета, яка перед ним висувалась, та вирішені всі задачі, які ставились перед дисертаційним дослідженням.

Відповідно, відгук про дисертацію позитивний. Дисертація відповідає вимогам, які висуваються до такого роду наукових праць – і щодо змісту, і щодо оформлення.

Хоча дисертація оцінюється позитивно, варто звернути увагу на наступні зауваження і дискусійні питання стосовно її положень.

1. Обґрунтовуючи актуальність теми дисертаційного дослідження варто було б звернути увагу на конфліктологічний вимір сучасних політико-адміністративних відносин, адже це дисертаційне дослідження фактично присвячено розкриттю сутності основного інструменту вирішення цієї проблеми.

2. Досить спірним є визначення категорії «принцип» в застосованому автором контексті, адже наукова доктрина вже давно визначила її категорійно-поняттєву ідентифікацію.

3. Додаткової аргументації потребує тезис стосовно того, що інститут президента має організувати механізми здійснення політико-адміністративної взаємодії між суб'єктами національної системи державотворення.

4. Й загалом вводячи в науковий обіг категорію «національна система державотворення» слід було б більше приділити уваги її змісту.

5. Цікавить думка автора чому точкове вирішення питань, що негативно впливають на впровадження адміністративної політики України не є ефективним, адже маємо чимало прикладів протилежного.

Слід окремо наголосити, що наведені вище зауваження і дискусійні питання не мають впливу на наукову та прикладну цінність дисертаційної роботи. Їхня наявність є свідченням багатоаспектності піднятих питань, доречного суб'єктивізму автора, що сприяв розвитку наукової полеміки щодо досліджуваних них питань.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

У дисертації Зубка Артема Олександровича отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання. Вона є самостійною кваліфікаційною науковою працею, яка виконана ним особисто, містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених ним досліджень, що мають важливе значення для розвитку науки адміністративного права.

Структура та зміст дисертації відповідають її назві, а основні її наукові положення, висновки та рекомендації, характеризуються новизною, достовірністю, достатньою повнотою їх викладення.

На підставі вказано вище можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження Зубка Артема Олександровича «Концептуальні засади адміністративної політики України», подане на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, відповідає вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, а його автор – Зубко Артем Олександрович за результатами публічного захисту дисертації заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

**Офіційний опонент –
керівник Департаменту
організаційного забезпечення діяльності
Бюро економічної безпеки України,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України**

Олексій ДРОЗД